

ÖĞRETMENLERE EĞİTSEL REHBERLİK

- ❖ Ders Anlatımı
- ❖ Sınıf Yönetimi
- ❖ Ölçme-Değerlendirme
- ❖ Öğretmen-Öğrenci-Veli İlişkileri
- ❖ Parçalanmış Aile Çocuklarına Rehberlik

Aşkabat Eğitim Müşavirliği

EKİM – 2017

İçindekiler

<i>GİRİŞ</i>	5
<i>DERS ANLATIMINDA KULLANILAN YÖNTEMLER</i>	6
<i>GENEL BİLGİLER</i>	6
Dersin içeriği:	6
Öğrencilerin Özellikleri:	6
Öğretmenin Özellikleri:	6
Öğretim Araç-Gereçlerinin Durumu:.....	7
<i>YAYGIN OLARAK KULLANILAN ANLATIM METODLARI</i>	7
1) <i>ANLATIM (TAKRİR, SUNU) METODU</i>	7
Anlatım Metodunun Eksikleri ve Kusurlu Yönleri	7
Anlatım Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri.....	8
2) <i>SORU-CEVAP METODU</i>	8
Soru-Cevap Yönteminin Faydaları	9
Soru-Cevap Yönteminin Eksik Yönleri	9
Soru-Cevap Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri.....	9
3) <i>TARTIŞMA METODU</i>	10
Tartışma Metodunun Faydaları	10
Tartışma Metodunun Eksik Yönleri	11
Tartışma Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri.....	11
4) <i>PROBLEM ÇÖZME METODU</i>	12
Problem Çözme Metodunun Faydaları	13
Problem Çözme Metodunun Eksikleri ve Kusurlu Yönleri.....	13
Problem Çözme Metodunu Başarılı Kullanım Yöntemleri	13
<i>SINIF YÖNETİMİ İLKELERİ</i>	14
Sınıftaki Öğretmen Öğrenci Davranışlarının Etkileşimi	14
Konu ve Ders İçeriğinin Takdimi	14
Ödül ve Ceza Kurallarının Uygulanması.....	15
Problemler Karşısındaki Davranışlar.....	15
<i>EGİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME</i>	16
A- <i>ÖLÇME</i>	16

<i>B- DEĞERLENDİRME</i>	16
<i>C- ÖLÇEK VE ÖLÇEK ÇEŞİTLERİ</i>	16
Sınıflama Ölçekleri (Adlandırma)	16
Sıralama (Dereceleme) Ölçekleri	16
Eşit Aralıklı Ölçekler	17
Oranlı Ölçek.....	17
<i>D- ÖLÇME ARAÇLARININ NİTELİKLERİ</i>	17
Geçerlik:	17
Güvenirlilik:.....	17
Kullanışlılık:	17
Ayırt Edicilik:	17
Puanlama Güvenirliği / Objektifliği:	17
<i>E- TESTLER VE SINIFLANDIRILMASI</i>	18
Davranış Testleri.....	18
Yeterlik Testleri	18
Yetenek Testleri.....	18
Genel Yetenek Testleri:.....	18
Özel Yetenek Testleri:.....	18
Standart Testler	18
Öğretmen Yapımı Testler.....	18
<i>F- TEST PLANI</i>	19
<i>G- EĞİTİMDE KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI</i>	19
Klasik Yazılılar (Kompozisyon Tipi Yazılılar).....	19
Kısa Cevaplı Testler.....	19
Eşleştirmeli Maddeler	19
Doğru-Yanlış Testleri.....	20
Çoktan Seçmeli Testler	20
<i>ÖĞRENCİYE KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLAR</i>	20
Pozitif disiplinin amacı:	20
<i>BAŞARILI ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ</i>	20
Öğretmen ve Öğrenciler Arasındaki Olumlu ve Olumsuz İlişki Süreci.....	22

Öğretmenlere Tavsiyeler	22
<i>ÖĞRETMEN-VELİ İLİŞKİLERİ</i>	23
<i>ÖĞRETMENLER ve ÖĞRENCİLER ARASINDA ETKİLİ İLETİŞİM</i>	24
Güven:	24
İşbirliği:	24
Beceriler / Yeterlik:.....	24
Esneklik:	25
<i>OKULDA İNSAN İLİŞKİLERİNİN İLKELERİ</i>	25
<i>PARÇALANMIŞ AİLE ÇOCUKLARINA REHBERLİK</i>	26
<i>Genel Durum</i>	26
<i>Okul Öncesinde ve Okul Sürecinde Yapılması Gerekenler</i>	27
<i>Öğretmenlerin Bu Çocuklara Karşı Sorumluluğu</i>	28

GİRİŞ

Değerli Öğretmenler,

Ortak büyük bir tarih ve kültür birliği olan Türkiye-Türkmenistan kardeşliğinin sembolü ‘Ortak Türkmen Türk Okulu’nda görev yapmak üzere Aşkabat’ta bulunmaktasınız. Böyle yüce, saygın bir görevde bulunmanızdan dolayı sizleri tebrik ediyorum.

Sizler için hazırlanan bu kitapçıkta eğitsel rehberlikle ilgili önemli bilgiler verilmektedir. Bu kitapçık yanında ‘ÖĞRETMENLERE TÜRKMENİSTAN EL KİTABI’, ‘ÖĞRENCİ BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ’ ve ‘TÜRKMENİSTAN EĞİTİM SİSTEMİ’ adlı kitapçıklar da sizler için hazırlanıp güncellendi. Bu çalışmalarda önemli katkıları olan arkadaşlara çok teşekkür ediyorum.

Tabi ki bunlar yeterli değil. Sizlerin çok daha fazla bilgi edinmeniz için gerekli yayınları okuma, araştırma ve gözlemlene öğrenme süreci içerisinde olacağınızdan eminim. Bu güzel ülkeden görevinizi başarıyla tamamlayıp giderken de çok daha fazla bilgi edinip ortak eğitim ve kültürümüze değerli katkılarınızın olacağına inanıyorum.

Şunu da unutmayın sizler burada yalnızca bir eğitimci olarak değil Türkiye Cumhuriyeti’nin yurtdışındaki bir temsilcisi olarak da görev yapmaktasınız. Bu bilinç ve görev hassasiyeti içerisinde ata vatan Türkmenistan’daki görevinizi tamamlamanızı temenni ederken sizlere ailenizle birlikte sağlık, başarı ve mutluluklar diliyorum.

16.10.2017

Zübeyir YILMAZ

Aşkabat Eğitim Müşaviri

DERS ANLATIMINDA KULLANILAN YÖNTEMLER

GENEL BİLGİLER

Öğretmenler genellikle kendilerinin merkezde olduğu, dersin akışını ve öğrencileri kendilerinin yönlendirdiği, değerlendirmeyi kendilerinin yaptığı öğretim stratejilerini kullanırlar.

Bilgi vermeye dayanan derslerde öğretmen sunuşunun ağırlıklı olduğu yöntemler kullanılır.

Bilginin zenginleştiği, bireyin ilgi, ihtiyaç ve bireysel farklılıkların çeşitlendiği modern dönemde yeni stratejiler kullanmak gerekmektedir.

Yeni stratejilerde öğrenci pasif konumdan aktif konuma getirilmiştir. Öğrencilerin konuyu analiz- sentez edebilecek düzeyde kavramaları ve bilgiyi geliştirmeleri hedeflenmiştir.

Öğrenmedeki bireysel farkların en aza indirildiği, eğitim araç ve gereçlerinin en verimli kullanıldığı öğrenmenin, hayatın tüm alanlarına dağıtıldığı esnek stratejiler daha yaygın kullanılmaya başlanmıştır.

Çağımızda öğretim ilke ve metotlarını belirleyen birçok gelişme vardır. Her öğretim metodu her derse, her konuya, her öğrenci grubuna, her öğretim düzeyine uygun olmayabilir. Değişik durumlarda değişik metotların kullanılması gerekir. Öğretim metodu aşağıdaki faktörlere göre belirlenmelidir:

Dersin içeriği:

Dersin içindeki konuların tabiatı, çoğu kez öğretim metodunun en kuvvetli belirleyicisidir. Fizik-Kimya derslerindeki bazı konular doğrudan laboratuvar çalışması gerektirebilir. Edebiyat dersinde bazı edebi eserlerin okunup ev ödevi şeklinde hazırlanması veya bazen eski metinlerin okunup açıklanması gereklidir. Konu, hangi metotla en iyi şekilde öğretilbilecekse, o metot kullanılmalıdır.

Öğrencilerin Özellikleri:

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, yetenek ve ilgileri, motivasyonları, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, öğrencilerin içinde yetiştikleri çevre v.s. metot seçiminde etkili olabilir.

Öğretmenin Özellikleri:

Değişik öğretmen tipleri vardır: Her tipin değişik yaklaşım ve davranışları, değişik metotları olabilir. Ayrıca öğretmenin yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu okul, kıdemi, o günkü motivasyonu ve psikolojik durumu da öğretim metodu seçimini etkilemektedir.

Öğretim Araç-Gereçlerinin Durumu:

Bilgisayar, tepegöz, slayt projeksiyon, laboratuvar, TV-video, iyi bir kütüphane gibi dersin esas araç-gereçlerinin veya yardımcı aletlerin olup olmaması dersteki metot seçimini etkiler. Hattâ aletlerden başka bina, sınıf, ışık, sıcaklık gibi faktörler de ders metodu seçiminde etkilidir. Resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin özel ortam ve araçlara ihtiyacı vardır.

YAYGIN OLARAK KULLANILAN ANLATIM METODLARI

1) ANLATIM (TAKRİR, SUNU) METODU

Bu metodun iyi kullanılabilmesi öğretmenin “ kişiliğine, bilgisine, ses tonuna, konuşma gücüne (konuşma temposu, melodisi, telaffuzu, süre ayarlama), diyalektik metodu iyi kullanmasına, jest ve mimiklerine “ bağlıdır.

Bu metotla ders anlatılırken **drama tekniği, tasvir, açıklama ve hikâye** gayet ustalıkla kullanılmalıdır. Anlatma yöntemi, çağdaş eğitimciler tarafından genellikle çok kötü eleştirilmiş ve hatta yasaklanması bile istenmiştir.

Anlatım Metodunun Faydaları

Anlatım yoluyla ders verme metodu her şeyden önce ekonomiktir. Bir kürsü, bazen bir kara tahta, bir mikrofonla mükemmel bir öğretim yapılabilir. Öğretmenin derse hazırlanması uzun sürmeyebilir.

Bu metot, en esnek metotlardan biridir. Her derse, her türlü dinleyici grubuna, her mekâna ve zamana kolaylıkla uydurulabilir.

Öğretmen veya dersi sunan kişinin öğrencilerle kuracağı duygusal sıcaklık, coşkulu veya mantıklı bir anlatım, öğrencilerle kurulan nezakete dayalı bir diyalog, onların yapıcı olarak derse katılmaları, bazen drama tekniğini kullanarak yapılan bir anlatım sınıfta çok iyi bir "öğrenme atmosferi" nin oluşmasına ve dolayısıyla mükemmel bir öğrenmeyi sağlar.

Bu metot, diğer bütün metotlarla birlikte kullanılabilir. Hatta gezi, gözlem, laboratuvar, proje v.s. gibi çalışmaların hemen hepsinde yer yer bu metodun kullanılması zorunlu olmaktadır.

Bu öğretim metodu sayesinde öğrenciler dikkatlerini uzun süre bir konuşmaya vermeyi, sabırla dinlemeyi, not tutmayı öğrenirler. Ayrıca dinleyerek öğrenmeye daha yatkın olan tipler için, bu, en verimli öğrenme metodudur.

Anlatım Metodunun Eksikleri ve Kusurlu Yönleri

Görmeye dayalı bilgilerin ve psiko-motor davranışların bu metotla öğretilmesi çok zordur.

Öğrenci derse aktif olarak katılmadığı için dersi dinlemeyebilir, öğrenme sorumluluğundan kaçabilir. Yarım yamalak dinlenen bir derste de bilgiler tam olarak özümsemez ve kısa zamanda unutulur.

Öğretmen; bilgisi, ses tonu, vurgulamaları, kullanacağı çeşitli tekniklerle dersi dinlenilebilir bir hale getirmese, öğrenciler kısa zamanda sıkılır, motivasyonları düşer ve dersten koparlar.

Anlatım Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri

Bu metodun etkili kullanımı için, öğretmenlerin kullandıkları dili çok iyi bilmeleri gerekir. Telaffuzu, vurgulamaları, ses tonu gibi özellikleri de mükemmel olmalıdır; canlı, heyecanlı ve akıcı bir anlatım, gerektiğinde jest ve mimiklerle dilsel anlatıma yardımcı olabilmelidir.

Öğretmen derse başlamadan önce, karşısındaki öğrenci grubunun yaşını, zihinsel seviyesini, bilgi düzeyini, ilgilerini öğrenmeli, hatta bunun için giriş yoklaması yapmalıdır.

Derse başlamadan önce öğrencilerin dikkatini, anlatılacak konu üzerine çekecek bir film, fotoğraf, grafik gösterimi; problemler üzerinde duran bir giriş konuşması veya öğrencilere yöneltilecek bazı basit sorularla işe başlanmalıdır. Öğrenme için motivasyon şarttır ve hatta iyi yapılmış bir motivasyon çoğu kez zekâ kadar önemlidir.

Öğretmen sürekli grubu kontrol etmeli, dersten kopmalar sınıfı veya dersin akışını rahatsız etmeye başladığı an müdahale etmelidir. Bu müdahale çok nazik, ama kararlı olmalıdır.

Anlatım metodu ile yapılan derslerde, öğrencilerle mutlaka güzel diyaloglar kurulmalıdır. Anlatım yoluyla ders yapan öğretmenin genel kültürü de çok geniş olmalıdır.

2) *SORU-CEVAP METODU*

Soru sormak her türlü öğrenmenin başıdır. Kafasında herhangi bir konu hakkında soru oluşturan kişi, artık meselenin farkına varmış demektir.

Soru-cevap metodu, başka metotların içinde ara sıra kullanılan soru-cevap tekniğinden ayrı; dersi baştan sona soru-cevap tarzında işleme demektir.

Soru-cevap yöntemi ile doğrudan öğretim yapıldığı gibi, bu metodu kullanarak yazılan eserler de vardır.

Bilmeyen soru soramaz. Bazen kişinin bir konuyu bilip bilmediği veya ne kadar bildiği, ona sadece soru sordurularak da anlaşılabilir.

Soru- cevap metodu çok kişi arasında belli bir konuda sistemli fikir alışverişidir. Öğretmenin sınıfa hâkim olacak şekilde fikir alışverişini yönlendirmesi gerekir.

Soru-Cevap Yönteminin Faydaları

Öğrencinin başkalarını dinlemesini; bunlara karşı kendi fikirlerini üretme ve bunu nazik, mantıklı, etkili bir tarzda söylemesini sağlar.

Kişinin ifade etme gücünü geliştirir; öğrenci düşüncelerini belli bir tertip ve düzene göre hür olarak ifade etmeyi öğrenir.

Öğrencinin derse aktif olarak katılmasını sağlar.

Öğrenciyi güdüler, sosyalleştirir; ona öğrendiklerini uygulama ve yorumlama imkânı verir. Sınıf içinde hem öğretmenle hem tartışma arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kurmayı sağlar. Kişilerin tahammül, hoşgörü ve çoksesliliğe alışmalarını sağlar. Öğrenci, "başkalarının mantığı" ile de düşünmeye alışır.

Öğrencinin hatırlama, yargılama, değerlendirme, karar verme ve yaratıcı düşünmesini sağlar.

Öğrenci, kendisine de her an soru sorulabileceği veya söz düşeceği ihtimali ile dersi veya tartışmayı dikkatle izleme disiplinine alışır. Öğrencinin derse ilgisini artırır.

Öğretmene, sınıf içindeki kişilerin bilgilerini, bir konuyu kavrama, analiz, sentez, değerlendirme ve uygulama güçlerini ölçme imkânı verir.

Öğretmen, öğretmeye çalıştıklarının doğru anlaşılıp anlaşılmadığını veya ne kadar öğrenildiğini ancak soru-cevap yöntemi ile öğrenebilir.

Soru-Cevap Yönteminin Eksik Yönleri

Sınav soruları tarzında yapılan bir ders, öğrencilerin çoğunluğu için sıkıcı olur. Eğer öğrenci "bilmiyorum"a alışır, sınıfın geneli cevap vermezse veya cevaplamaya (tartışmaya) katılım azalırsa, dersin kalitesi düşer.

Sorulara cevap veremeyen öğrencinin kendine güveni azalır. Zamanla öğrenci bildiği konularda bile konuşmamaya başlar. Ders de öğretmenin bazı öğrencilerle oynadığı bir tiyatro, sınıfın geneli de seyirci haline gelir.

Sürekli yanlış cevaplar gelir veya hiç cevap gelmezse, öğretmenin de kendine güveni azalır.

Sorular iyi ifade edilemez ise, anlaşılmaz, kasıtlı ve yönlendirici olursa öğrencinin serbest düşünmesi engellenmiş olur.

Soru-cevap yönteminin en büyük sakıncalarından biri de, konunun çok fazla dağıtılması, dersin "kaynatılması" ve dolayısıyla programın yetiştirilememesidir.

Soru-Cevap Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri

Soru, dilbilgisi kurallarına uygun olarak sorulmalıdır. "Niçin", "neden", "nasıl", "kim", "ne zaman" gibi soru ekleri ile başlamalı veya soru ekleri ile bitmelidir.

Öğretmen soru hazırlama ve sınıfta öğrencilerin önünde soru sorma tekniklerini iyi bilmelidir.

Soru; kısa, açık, anlam bakımından anlaşılabilir, doğru ve uyarıcı olmalıdır.

Sorular dağınık olmamalı; dersin hedefine uygun, tutarlı, konu ile uyumlu olmalıdır.

Soru; akla, mantığa, gerçeğe ve bilimsel esaslara uygun olmalıdır.

Soru; emir veya telkin mahiyetinde olmamalıdır.

Soru, gerektiğinde öğrencilerin dikkatini dersin önemli yerlerine çekmek, dersi dinleyenlerin derse yönelmelerini sağlamak, dikkatsiz öğrencileri uyarmak ve disiplin sağlamak amacıyla da kullanılabilir.

Soru; sorunun içeriği, kolaylığı ve zorluğu bakımından, öğrencilerin zihinsel ve ruhsal gelişim seviyelerine uygun olmalıdır

Soru, bir öğrenciye veya belli bir öğrenci grubuna değil, sınıfın bütününe yöneltilmeli ve sınıfın tamamından cevap beklenmelidir.

Cevap verme safhasına mümkün olduğu kadar çok öğrencinin katılması sağlanmalı, sınıftaki öğrencilerden mümkün olduğu kadar çok sayıda cevap almak hedeflenmelidir.

Cevaplar aceleye getirilmemeli, öğrencilerin düşünüp cevap hazırlaması için yeterli bir zaman bırakılmalıdır. Öğrenciler cevaba zorlanmamalı, sıkıştırılmamalıdır.

Öğrenciler de soru sormaya isteklendirilmelidir.

Sorulara verilecek cevaplarda, öğrencinin kişisel fikir ve tutumlarının sergilenmemesi, belli bir dinî veya ideolojik sistemin propaganda edilmemesi sağlanmalıdır.

Bu metot kullanılırken öğrencileri sınıf huzurunda utandırıcı, mahcup edici, onur kırıcı durumlara düşürmekten kaçınılmalı; bilakis "iyi", "güzel" gibi sözler veya notlarla öğrenci ödüllendirilmeli; bu şekilde daha sonraki soru veya cevaplara katılmaları teşvik edilmelidir.

3) **TARTIŞMA METODU**

Tartışma, iki veya daha çok kimsenin herhangi bir konuyu karşılıklı konuşarak, birbirini dinleyerek, eleştirerek, gerektiğinde sorular sorarak incelemesine dayanan bir öğretim yöntemidir.

Tartışmanın soru-cevap metodundan farkı, soru-cevap metodunda öğretmen ile öğrenci arasında sınırlı konularda ve kısa süreli bir bilgi aktarımı olurken, tartışmada çok daha geniş katılımla eşit düzeydeki kişilerin belli konuları geniş olarak konuşması söz konusudur. Bu açıdan tartışma metodu soru-cevaptan daha hür ve kapsamlıdır.

Tartışma Metodunun Faydaları

İnsanların sosyal becerilerini geliştirir; onlarda yardımlaşma ve arkadaşlık duygularının ilerlemesini sağlar.

Çocukları, daha sonra yetişkin birer üye olarak katılacakları demokratik toplumun tartışmalarına hazırlar. Katılanlara, tartışma sanatını öğretir.

Çocukları karşıt düşünceleri tahammül ve hoşgörü ile karşılamaya alıştıırır. Bu arada çocukların eleştiri yapma ve eleştirileri hoşgörü ile karşılama yetenekleri de gelişir. Öğrenci kendini kontrol etmeyi, disiplinli davranmayı öğrenir.

Çocuklarda sorumluluk duygusu geliştirir; kendi haklarını nazik bir şekilde savunmayı öğretir. Kişilere, haklı oldukları konularda bile kırıncı olmamayı, nazik olmayı öğretir. Tartışma grupları içinde öğrenciler aidiyet, arkadaşlık, dayanışma gibi yüksek sosyal duyguları öğrenir ve geliştirirler.

Tartışma, öğrencilerin dil gelişimlerini sağlayan en iyi metotlardan biridir. Öğrenci bu metot sayesinde hem karşısındakilerin konuşmasını doğru anlamayı hem de kendi duygu, düşünce ve deneyimlerini en doğru ve etkili şekilde anlatmayı öğrenir.

Bu metot, bir öğretmenin öğrencilerini tanımmasının en doğru ve etkili yollarından biridir. Tartışmaya katılan öğrenciler hem bilgilerini hem de zekâ ve diğer birçok ruhsal ve sosyal yeteneklerini berrak bir şekilde ortaya koyarlar.

Tartışma metodu, geleneksel derse bir canlılık getirir. Burada herkes gönüllü olarak derse katılmaya ve kendini ortaya koymaya çalışır. Geleneksel metotlardaki öğretmenden öğrenciye doğru tek yönlü ve otoriter bilgi akışı yerine, çocuktan çocuğa çok yönlü ve demokratik haberleşme ve bilgi akışı sağlanmış olur.

Tartışma metodu, öğrenme ilkelerine uygudur. İlgi uyandırma, alıştırma, pekiştirme gibi öğrenme ilkeleri burada sıkça kullanılmaktadır. Konuyu çözümlene, kavrama, yorumlama, problem çözme gibi noktalarda öğrencilere yardımcı olur.

Tartışma Metodunun Eksik Yönleri

Tartışma metodunda ön şartlardan birisi, eğitim ortamındaki oturma düzenidir. Sağlıklı tartışma yapabilmek için herkesin birbirinin yüzünü görmesi şarttır. Bunun için yuvarlak veya at nalı (yarımay) biçimi oturma sağlanmalıdır.

Tartışma her sınıfta ve her derste veya konuda uygulanamaz. İlkokulun ilk sınıflarında veya çok kalabalık sınıflarda (25 kişiden fazla) bu metot kullanılmamalıdır. Aynı şekilde matematik, gramer gibi kuralları net olarak ortaya konmuş veya bilimsel olarak kesin geçerli konularda tartışma olmaz.

Tartışmada mutlaka bir yönetici bulunmalıdır. Yönetici arada sırada konuyu toparlamalı, konudan uzaklaşmaları ve gereksiz zaman kayıplarını önlemeli, tartışma sonunda ulaşılan sonuçları özetlemeli ve rapor haline getirmelidir.

Tartışma, karşılıklı güven içinde olmalıdır. Hem yönetici (öğretmen) ile tartışmaya katılan öğrenciler arasında hem de öğrencilerin kendi aralarında tam bir güven olmalı ve bu güven tartışma boyunca da sürdürülmelidir. Tartışma demokratik bir tarzda değil de otoriter bir tarzda yönetiliyorsa, metot hedefine ulaşamaz.

Tartışma metodunu etkili olarak kullanmanın bir başka ön şartı, tartışmanın eşit düzeyde kişiler arasında yaptırılmasıdır.

Tartışma Metodunun Başarılı Kullanım Yöntemleri

Tartışma başlamadan önce yönetici mümkünse tartışmaya katılanları tek tek tanıtmalı, konuyu, tartışmada herkesin uyması gereken kuralları (söz alarak konuşma, konuşma süresine

uyuma, başkalarının sözlerini kesmeme, konudan uzaklaşmama, nezaket kurallarına uyma v.s.) açıklamalıdır.

Tartışmanın konu ve yönetiminin öğretmen merkezli mi, yoksa öğrenci merkezli mi (serbest) olacağı baştan belirlenmelidir.

Tartışılacak konu büyükse, daha önceden alt gruplar oluşturarak mini tartışmalar yaptırmalı; konunun bütünü üzerindeki tartışma daha sonra sınıfın geneli önünde yaptırılmalıdır.

Sınıf tartışmalarında bütün öğrencilerin tartışmaya katılmaları, hatta eşit oranda söz alarak katılmaları sağlanmalıdır.

Tartışmanın tıkandığı, konunun dağıtıldığı, nezaket kuralları dışına çıkıldığı durumlarda, öğretmen soracağı bazı sorularla kontrolü tekrar eline almalıdır. Tartışmanın bilimsel ölçüler dışına çıkmamasına dikkat etmelidir.

Tartışma konuları önceden verilmeli ve öğrencilerin tartışmaya kaynak eserlerden hazırlanmaları sağlanmalıdır.

Tartışma giriş-gelişme-sonuç gibi safhaları olan bir plân izlemeli; tartışma sırasında önemli hususlar (tartışmanın amacı, ana sorunlar, tartışma süresi v.s.) tahtaya yazılmalıdır.

Tartışmadan çıkarılabilecek sonuçlar veya grupların ana görüşleri, tartışma etapları arasında ve en sonunda öğretmen tarafından ortaya konmalıdır.

Tartışma genelde yetişkinlerin yapabileceği bir iştir. Eğer ilk ve ortaokul düzeyinde bu metot kullanılmak isteniyorsa ya okuma bir gözlem gezisi, bir film seyretme, bir deney yapmadan v.s. sonra yaptırmalıdır.

4) PROBLEM ÇÖZME METODU

Tabiat içinde insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerin başında, onun karşılaştığı problemleri akıl, bilgi ve tecrübelerini kullanarak çözebilmesi gelir.

Öğrenci, tabiattaki ve sosyal hayattaki problemleri algılayabilmelidir. Problemlerin farkına varmayan kişinin onun üzerinde düşünmesi ve çözümler üretmesi mümkün değildir. Öğrenciye, problemleri buldurma alıştırmaları yaptırmalıdır. Meselâ, trafikteki problemler, çevre kirlenmesi problemleri, öğrencilerin okuldaki problemleri, gençlik problemleri v.s. üzerinde sık sık araştırmalar yaptırmalıdır.

Ortaya konan problemi bütün boyutları ile anlamaya çalışma. Öğrenci gerek teorik olarak kitaplardan ve kaynak kişilerden gerekse gözlem olarak çevreden, problem hakkında bilgi toplamalıdır. Problemi iyice anlamadan, sınırlandırma ve tanımlamasını yapmadan onun üzerinde çözüm üretemeyiz.

Sorun anlaşılıp tanımlandıktan sonra, problemi doğuran faktörler bulunmaya çalışılır. Problem neden kaynaklanmaktadır, hangi nedenler problemi ne kadar etkilemektedir? Bu konuda çeşitli hipotezler geliştirilir.

Bu hipotezlerin doğruluğu bilimsel araştırma yöntemleri ile test edilir. Problemin kaynağı olan faktörler tespit edildikten sonra, problemi çözebilecek bazı öneriler (çözüm yolları) geliştirilir. Bunların problemi ne kadar çözdüğü gene bilimsel tekniklerle ölçülmeye çalışılır. Bunun için, çözüm değişik örnek ve durumlar içinde yeniden değerlendirilir.

Öğretmenler, problem çözümünde yazılı kaynaklardan ve kaynak kişilerden yararlanma aşamalarını öğrenciye öğretirken, çözümü mutlaka buralarda aramamaları gerektiğini de

öğretmelidirler. Çünkü her problemin kendisine has yönleri vardır. Bir yerdeki veya eski dönemlerdeki hazır reçetelerin, bu problemin çözümünde uygulanamayacağı veya tam uyumlu olmayacağı iyi anlatılmalıdır. Her problem kendi zamanı ve kendi şartları içinde ele alınmalıdır.

Problem Çözme Metodunun Faydaları

Öğrenciler, ileride karşılaşacakları problemleri, bilimsel metotla nasıl çözümleyebileceklerini öğrenirler.

Öğrenciler ders kitaplarının dışındaki yazılı kaynaklara ve kaynak kişilere ulaşmayı öğrenirler.

Öğrenmeye karşı ilgi ve istek uyandırır

Öğrenci bir grup çalışmasına hazır hale gelir; yardımlaşma ve başkalarının görüşlerinden faydalanmayı öğrenir.

Öğrencinin aktif olarak katıldığı, bilgi ve duygusal öğrenmenin bir arada olduğu bir öğretim metodudur.

Öğrencilere kendine güven ve sorumluluk kazandırır. Öğrenciler plânlı ve düzenli çalışmaya alışır.

Problem Çözme Metodunun Eksikleri ve Kusurlu Yönleri

Öğrenciler, bazı problemleri algılayacak veya doğru algılayacak olgunluğa erişememiş veya o tür şartlar içinde yaşamıyor olabilirler.

Problemin çözümü için gerekli kaynaklar ve araç-gereç bulunmayabilir. Öğrencilere maddî bir takım külfetler yükleyebilir.

Problemin çözümü için çok zaman ve emek gerekebilir ve elde edilen sonuç bunlara değmeyebilir.

Tabiat ve fen bilgisi derslerinde kolay uygulanmasına rağmen, bazı derslerde uygulanması mümkün olmayabilir. Eğer doğru uygulanmazsa, istenmedik sonuçlara neden olabilir.

Bu metotta, öğrenmenin değerlendirilmesi zordur.

Problem Çözme Metodunu Başarılı Kullanım Yöntemleri

Önce, öğrencilerin bir takım bireysel, toplumsal ve bilimsel problemler karşısında duyarlı olmaları sağlanmalıdır.

Problemin farkına varan öğrenci bunu bilimsel metotlarla çözebilmek için nasıl sınırlandıracağını ve tanımlayacağını öğrenmelidir.

Problem tanımlandıktan sonra yazılı kaynaklardan ve kaynak kişilerden bilgi toplanmalı, çözüm için uygun araç-gereçler hazırlanmalıdır.

Öğretmen baştan sona öğrenciye rehberlik etmeli, ihtiyaç duyduğu her noktada ona gerekli yardımları sunabilmelidir.

SINIF YÖNETİMİ İLKELEİ

Sınıf eğitim ve öğretim faaliyetleriyle beraber öğrenciler için planlanan tüm olumlu davranış modellerinin kazandırılabilceği bir ortamdır.

Sınıf ortamının planlayıcısı ve yöneticisi öğretmendir, öğretmeni bir film yönetmenine benzetebiliriz.

Yönetmenin başarısı nasıl filme yansıyor, öğretmenin başarısı da sınıfa ve öğrencilerin başarısına yansır.

Belirtilen esasların gerçekleşmesi aşağıdaki dört ana maddede açıklanmıştır:

Sınıftaki Öğretmen Öğrenci Davranışlarının Etkileşimi

Öğretmenin sınıf içerisindeki davranışları öğrencilerin davranışlarını da belirler.

Öğretmen derse vaktinde girip, vaktinde çıkmalıdır.

Öğretmenin kılık kıyafeti düzgün olmalıdır.

Tüm öğrencileri gözle süzmeli, eğer dikkati dağınık ve başkalarıyla konuşan veya öğretmeni fark etmemiş öğrenciler varsa asla komut vermemeli; bir sessizlik içerisinde bekleyerek tüm bakışları üzerinde topladıktan sonra sınıfı selamlamalı ve daha sonra oturmaları istemelidir.

Öğretmen dokümanlarını masaya koyduktan sonra sınıfta kısa bir gezinti yapmalı, rahatsız öğrenci varsa hatırı sorulmalı, gelmeyen varsa nerede olduğunu öğrenmeli ve çok zaman kaybedilmemelidir.

Sınıf yoklamasını almalı, yoklamayı alırken listeyi isim isim okumalı, gelmeyenleri yoklama fişine kaydetmelidir.

Öğretmen jest ve mimiklerini gerektiği ölçüde kullanmalıdır.

Öğrencilerin her davranışını bastırmak, konuşmalarını engellemek, korkutmayla öğrenciler üzerinde hâkimiyet kurmak çağdaş eğitim metotları ile çelişeceği gibi öğrencilerin gelecek hayatlarını ilgilendiren birçok sosyal davranışın gelişmesine de ket vurur. Bu bakımdan öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine imkân verilmeli, davranışlarına da ölçülü bir esneklik kazandırılmalıdır.

Konu ve Ders İçeriğinin Takdimi

Konuların öğretilmesinde öğretmenin mahareti planlı oluşu sempatikliği büyük önem taşır.

Konunun işlenişine geçilmeden önce günlük plana uygun olarak belirlenen amacın daha iyi anlaşılması için konunun günlük yaşamla ilgisini kuran örnekler anlatılabilir.

Konuyla ilgili hazırlık soruları sorulabilir.

Konuyu takdim ederken önemli bulduğunuz formül ve benzeri bilgiler not aldırılmalıdır.

Vurgular öğrenciler tarafından daha iyi algılanır.

Ses tonunuzun seviyesini sınıftaki her öğrencinin duyabileceği bir ayarda tutunuz. Dağılan dikkatleri tekrar toplamak için ses ayarınızda geçici düşürme veya yükselme yapabilirsiniz.

Dersin 15 dakikalık bölümünden sonra öğrencilerin dikkatleri giderek azalır. Bu durumda dikkatleri yeniden sağlayabilmek için öğrencilerinizi kısa sürede dinlendirin. Bu zaman içerisinde fıkra anlatabilirsiniz, espri yapabilirsiniz ya da konuyla ilgili günlük hayattan örnekler üzerinde konuşabilirsiniz.

Dersinizi aktarırken günümüzün teknoloji imkânlarından yararlanmaya çalışın.

Ödül ve Ceza Kurallarının Uygulanması

Ödüllendirmeler sözlü notu ile yapılabileceği gibi takdir ifade eden güzel sözlerle de yapılabilir.

Dersin ciddiyetini sağlama adına başvurulabilecek ceza yöntemleri vardır. Bu yöntemlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Dersi dinlemeyen ve çok konuşan öğrencinize “Bu dersin sonunda konunun özetini sen yapacaksın ” denilebilir.

Derse sürekli hazırlıksız gelen defteri, kitabı yanında olmayan öğrenciler genellikle problemlidir. Bu öğrencilere derste ceza vermek yine hatalı olur. Onlara “Sizinle dersten sonra özel görüşmek istiyorum” deyin ve mutlaka ders çıkışında onlara sevgiyle yaklaşarak niçin böyle davrandıklarını sorun.

Problemlerini dinleyin onlardan olumlu davranışlar beklediğinizi belirtin. Yine düzelme olmuyorsa psikolojik danışmana ya da rehber öğretmene problemi iletin.

Problemler Karşısındaki Davranışlar

Problem öğrenci yoktur, problemi olan öğrenci vardır. ” Problem öğrenci” nitelemesi yanlıştır. Sınıfta karşılaşılması en muhtemel bazı problem tipleri şunlar olabilir:

Bir öğrenci ile sınıfın huzurunda tartışma yapmak (polemik yapmak) yanlıştır.

Öğrenci ile polemik yapmak onun seviyesine inmek ve seviyeyi düşürmek demektir.

Ders dışında hem çayımızı içeriz hem de problemi daha serinkanlı bir şekilde çözmeye çalışabiliriz.

Ara derslerin birine geç gelen öğrenci yok yazıldığını fark edip “mademki yok yazıldım derse girmek istemiyorum “demiş olsun. Böyle durumlarda “Sen bilirsin git öyleyse” demek öğrenciye prim vermek gibidir ve daha sonra da benzer davranışların yaşanmasına sebep olur.

EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- ÖLÇME

Nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığını, sahipse sahip oluş derecesini gözleyip gözlem sonuçlarını daha çok da sayısal sembollerle ifade etmeye ölçme denir.

Ölçme, konusu olan belli bir özelliktir. Varlıkların birden çok özelliği vardır. Örneğin bir kitabın boyutu, sayfa sayısı, kağıt kalitesi, içeriği, türü birer özelliktir. Ölçme kitabın tümüyle değil, tek bir özelliği ile örneğin sayfa sayısı ile ilgilidir.

B- DEĞERLENDİRME

Ölçme sonuçlarının anlamlandırılmasına, bir ölçütle karşılaştırılarak karar verilmesine, yorum yapılmasına denir. Açıkça ifade edilmemiş olsa bile her değerlendirme, kesinlikle, bir ölçme sonucu ile bir ölçütün karşılaştırılmasına dayanır. Ör: Ahmet pekiyi alarak sınıfı geçti.

Değerlendirmenin başarısı şu üç hususa bağlıdır:

Ölçme sonuçlarının gerçeğe uygunluk derecesine

Ölçütün ne ölçüde kabul gördüğüne

Kıyaslamada akıl yürütme hatası yapılmamış olmasına

C- ÖLÇEK VE ÖLÇEK ÇEŞİTLERİ

A. Ölçek, farklı anlamları olmakla birlikte daha çok ölçme araçları üzerindeki bölmeleri ya da bir başlangıç noktasından itibaren değişmez bir birimle bölümlenmiş ölçme araçlarını anlatmak için kullanılan terimdir. Dört tür ölçek vardır:

Sınıflama Ölçekleri (Adlandırma)

Nesneler arasındaki benzerlik ve ayrılıkları kaba bir biçimde saptamaya yarayan ölçeklere sınıflandırma (nominal) ölçekleri denir. Öğretmenler-mühendisler diye insanları iki gruba ayırdığımızda sınıflama ölçeğini kullanmış oluruz.

Sıralama (Dereceleme) Ölçekleri

Bir özelliğe sahip oluş derecesi yönünden nesnelere sıraya koymaya yarayan ölçeklere sıralama ölçekleri denir. Temmuz ayı sıcaklık ortalaması en yüksek iller: 1. Urfa, 2. G.Antep, 3. D.Bakır derken sıralama ölçeği kullanmış oluruz.

Eşit Aralıklı Ölçekler

Sabit bir başlangıç noktası ve aralıkların eşit olduğu termometre, eğitimdeki notlandırma sistemi gibi ölçeklere eşit aralıklı ölçek denir. Nesnelere arasındaki derece farkı bu ölçekle gösterilebilir, ancak farklar “katıdır, yarısıdır” biçiminde değer taşımaz.

Oranlı Ölçek

Başlangıç olarak alınan gerçek bir sıfır noktasıyla başlayıp eşit aralıklara bölünmüş ölçeğe eşit oranlı ölçek denir. Metre ve kilogramda kullanılan ölçek, eşit oranlı ölçektir.

D- ÖLÇME ARAÇLARININ NİTELİKLERİ

Ölçme ve değerlendirme, karar vermek için yapılır. O halde iyi bir karar verebilmek için ölçme araçları şu nitelikleri taşıyor olmalıdır:

Geçerlik:

Ölçme aracının niteliği tam ve doğru, eksiksiz-fazlasız olarak ölçmesidir. Sadece hedeflediği özelliği dikkate almasıdır. Özelliği, ölçmeye uygun araç olmasıdır.

Güvenirlilik:

Bir ölçme aracının aynı niteliği arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonuçlarla ölçmesine güvenirlilik denir. Bir kg'lık bir ağırlığı aynı terazi ilk defasında 1 kg, ikinci defa 1,2 kg, üçüncü defa 1,1 kg ölçüyorsa o terazinin güvenilir olmadığını söyleriz.

Kullanışlılık:

Testin hazırlanmasının, uygulanmasının, puanlanmasının kolay olması; az zaman, az emek, az masraf gerektirmesidir.

Ayrırt Edicilik:

Bir testin başarılı olanla olmayanı birbirinden ayırt edecek biçimde sonuçlar vermesidir. Ölçme aracının aranan nitelikler arasındaki farkı ortaya koyabilme becerisidir.

Puanlama Güvenirliliği / Objektifliği:

Puanlayanlar değişse de verilen puanların değişmemesidir.

E- TESTLER VE SINIFLANDIRILMASI

Testler genel olarak iki ana gruba ayrılır:

Davranış Testleri

Bu testlerde amaç, kişinin belli bir durumda nasıl davrandığını ortaya çıkarmaktır. Bu testlerde doğruluk ya da yanlışlık söz konusu değildir. Tutum, kişilik ve ilgi ölçekleri bu gruba girer. Bireyleri tanıyabilmek için aşağıdaki testler ve işlemler yapılabilir:

Vak'a kayıtlar, kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri, otobiyografi-biyografi gibi bilgi toplama teknikleri kullanılabilir.

Bireyler, yeri ve zamanı belli test durumlarına sokulabilir.

Yeterlik Testleri

Maksimum yeterlik testi, kişinin bir işi ne denli doğru yapabildiğini belirlemek amacıyla geliştirilen testtir. Maksimum yeterlik testleri şu şekilde sınıflandırılır:

Yetenek Testleri

Genel yetenek testleri ve özel yetenek testleri olmak üzere ikiye ayrılır:

Genel Yetenek Testleri:

Genel zihin gücünün ölçmek için hazırlanmış testlerdir.(Sayısal veya sözel yetenek)

Özel Yetenek Testleri:

Sınırlı bir alandaki zihin gücünü veya yeteneği ölçmeyi amaçlayan testlerdir. (Resim veya müzik yeteneği gibi)

Standart Testler

Standart testler, ülke çapında, giderek evrensel düzeyde uygulanan, eğitim programlarını esas alan, objektif soru türlerini kullanan, uzmanların hazırladığı, geçerlik ve güvenilirliği yüksek testlerdir.

Öğretmen Yapımı Testler

Öğretmen yapısı testler, standart testlerin olumlu özelliklerinden birçoğundan yoksundur. Bu araçların niteliği büyük ölçüde öğretmenlerin bilgi ve becerisine bağlıdır.

Öğretmen yapımı test çeşitleri şunlardır:

- Grup testleri
- Hız testleri
- Sübjektif testler
- Dile dayalı olan testler
- Bireysel testler
- Güç testleri
- Objektif testler
- Dile dayalı olmayan testler

F- TEST PLANI

Geçerli ve güvenilir ölçme sonuçları elde edebilmek için iyi bir test planı yapılmalıdır. Bir test planında aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır.

Sınavın amacı belirtilmelidir.

Hangi hedef ve davranışların yoklanacağı ortaya konulmalıdır.

Nasıl bir ölçme aracı kullanılacağına (sözlü, klasik yazılı, uygulama...) karar verilmelidir.

Konuların, hedef davranışların toplam öğrenilenler içindeki payı belirlenmelidir. Bunun için yüzdelik ya da o konuların kaynaktaki sayfa sayısı dikkate alınabilir.

Toplam kaç soru sorulacağı, soruların davranışlara nasıl dağıtılacağı kararlaştırılmalıdır.

Bir soru 100 kişilik öğrenci grubunda kaç öğrenci tarafından doğru olarak yapılacaktır/yapılmalıdır? Testin bu özelliğine güçlük derecesi denir. Başarı testlerindeki bir sorunun güçlük derecesi 0,50 olmalıdır.

Puanlama biçimi ve puanlamanın nasıl yapılacağına karar verilmelidir.

Yanlış ya da eksik cevaplar için bir düzeltme yapılacak mıdır? (Seçenekli sorularda, seçenek sayısından bir eksik yanlış cevap için bir doğru cevap düşürülür)

Test nerede uygulanacak, kimler uygulayacak, ne kadar süre verilecektir, evrakın taşınması, dağıtılması toplanması nasıl olacaktır? Bu soruların yanıtları verilmelidir.

Bir testte sorular kolay sorulardan başlanarak sıralanmalıdır.

G- EĞİTİMDE KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI

Eğitimde en çok kullanılan ölçme araçlarını şöyle sıralayabiliriz:

Klasik Yazılılar (Kompozisyon Tipi Yazılılar)

Yanıtının uzunca olması gerektiği, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki bilgileri yoklamaya elverişli teste klasik yazılı denir. Cevabı düşünüp bulma, sentez yapma, özgürce ifade etme olanağı veren bir araçtır. Öğretmen için hazırlaması ve uygulaması kolaydır. Ancak öğrencilerin cevaplaması uzun zaman alır.

Kısa Cevaplı Testler

Cevabı bir sözcük, tarih ya da cümle olan; yazmayı gerektiren testlerdir. Soru cümlesi ya da eksik cümle biçimlerinde olabilir. Kapsam geçerliği ve puanlama objektifliği olan araçlardır. Hazırlanması kolaydır. Tahmin ederek doğru cevaplar bulunamaz.

Eşleştirmeli Maddeler

İki grup halinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan öğelerin, belli bir açıklamaya göre; örneğin, terimlerle - anlamlarının, yazarlarla - eserlerinin eşleştirilmesi biçiminde kullanılan başarıyı ölçme aracıdır.

Doğru-Yanlış Testleri

Cevaplayıcının verilen cümleyi doğru ya da yanlış olarak sınıflaması biçiminde hazırlanıp uygulanan başarı testidir. Bu test türünde bilmeden doğru cevabı bulma oranı % 50'dir.

Çoktan Seçmeli Testler

Madde kökü ve seçeneklerden (doğru cevap ve çeldiriciler) oluşan başarıyı ölçme aracıdır. Çok sayıda soru sorma olanağı vardır, bu nedenle kapsam geçerliği yüksektir. Hazırlanması zordur, uzmanlık gerektirir. Ancak, cevaplaması ve puanlaması kolaydır.

ÖĞRENCİYE KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLAR

Öğrenci merkezli yeni anlayışta sınıf yönetimi dendiğinde **pozitif disiplin** anlaşılmaktadır.

Pozitif disiplinin amacı:

- Yardımlaşmaya ve iş birliğine kapalı,
- Saldırgan,
- İ denetimden yoksun,
- Özgüven duygusu gelişmemiş,
- Başarısızlığın suçunu başkalarına yükleyen,
- Sorumluluktan kaçan,
- Kurallara uymayan,
- Ev ödevlerini yapmayan,
- Yalan söyleyen,
- Sınıfta ders dinlemeyen,
- Okulu sevmeyen,
- Hatalı anne baba tutumlarından dolayı çeşitli uyum ve davranış bozuklukları gösteren... çocuklara rehberlik yapmaktır.

BAŞARILI ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ

- Öğrencilerine karşı arkadaşça tutumlar geliştirir.
- Disiplin sorunu yaratan öğrencilere karşı bile olumlu tavır geliştirir.
- Uygun davranışa ilgi gösterir ve sınıfta iyi niyet oluşturur.
- Öğrencilerini yöneticilere, anne ve babalara şikâyet etmez.
- Belli öğrencilere özel ilgi göstermekten sakınır.
- Kesintiye yol açan öğretim tekniklerini değiştirir.
- Sınıf kuralları oluştururken öğrencinin katılımını sağlar.
- Sınıf kurallarının nedenlerini açıklar.
- Olabildiğince az kural koyar ve kuralın amacını açıklar
- Öğrencinin kişiliği üzerine değil, kabul edilmeyen davranışı üzerinde durur
- İstenmeyen davranışın olumsuz sonuçlarını açıklar
- İlgı çekmeye yönelik küçük yaramazlıkları göz ardı eder

- Disiplini sağlamak için bağıırıp çağırmaz
- Öğrencileri not ve ceza ile tehdit etmez
- Öğrencilerle asla alay etmez
- Olumsuz eleştiriden kaçınır
- Vücut dilini iyi kullanır.
- Öğrencileri etiketlemez: "Aptal", "tembel", "yaramaz", "geveze" gibi kelimelerle öğrencileri etiketlemek öğrencinin benlik kavramını olumsuz etkilemektedir.
- Ciddi ve uygunsuz bir davranışı, bire bir görüşme yoluyla düzeltmeye çalışır.
- Öğrenciyi cezalandırmaktan kaçınır
- Öğrencilerin duygularını ve tepkilerini dile getirmesine izin verir
- Normal yollardan sorunu çözemiyorsa uzman personelden yardım ister.
- Ana babalarla, yöneticilerle, rehber öğretmenlerle işbirliği yapar: Gerekiyorsa sınıf düzenini sürekli bozan öğrenciler için ana babalarla, yöneticilerle, rehber öğretmenlerle işbirliği yaparak bu çocuklar için alternatif etkinlikler plânlar.

ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ

Okul, değişik adlarla anılan, eğitimin temel sistemini oluşturan genel bir kavramdır ve aynı zamanda eğitim ve öğretimin üretildiği yerdir.

Okulda insan ilişkilerinin amacı tüm eğitim iş görenlerini okulun amaçlarını (sosyal, ekonomik ve politik) geliştirmeye yöneltmek şeklinde olmalıdır.

Okul yönetimi, okulun iç öğeleri (öğretmen, öğrenci, eğitici olmayan personel) ve dış öğeleri ile (aileler, ticari kuruluşlar, baskı grupları ve merkez örgütü) işbirliği yaparak her kesimi tatmin edebilecek sağlıklı ve sürekli insan ilişkileri ile okul kültürü ve iklimi oluşturmaya çalışmalıdır.

Okulda insan ilişkilerini "yönetim-öğrenci ilişkileri", "öğretmen-öğrenci ilişkileri", "öğrenci-öğrenci ilişkileri" ve "okul-çevre-öğrenci ilişkileri" olmak üzere değişik boyutlarda ele almak mümkündür. Bu beş grup arasında kurulan ve sürdürülen ilişkilerin niteliği, okullarda verilen eğitimin niteliği ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkiye sahiptir.

Öğretmen Öğrenci İlişkileri

Öğretmenler, çocukların gelişiminde büyük öneme sahiptirler.

İşini seven bir öğretmene sahip olmak çocukların kendine güvenlerini, öğrenme becerilerini artırabilirken; işini sevmeyen bir öğretmen onların kendilerine güvenlerini ve öğrenme becerilerini yok edebilir.

Öğrenciler ve öğretmenler kurdukları ilişkinin niteliğine göre birbirlerini iyi ya da kötü olarak tanımlayabilirler.

İyi ve kötü öğretmen olmadığı gibi iyi ve kötü öğrenci de yoktur. İyi ve kötü ile belirtilmek istenen öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkinin niteliğidir. Bu da okuldaki insan ilişkilerinin düzeyi ve yönü hakkında bilgi verebilir.

Okulda öğretmenler ve öğrenciler arasında karşılık güven-değer-diyaloğa dayalı bir ilişki kurmak önemlidir.

Öğretmen ve Öğrenciler Arasındaki Olumlu ve Olumsuz İlişki Süreci

Öğretmen ve öğrenciler arasında var olan pozitif ve negatif ilişkiler öğrencilerin akademik olduğu kadar sosyal, duyuşsal ve davranışsal yönden de gelişmelerini olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilir.

Öğretmen ve öğrenci ilişkileri sağlıklı, güvenli ve mutlu bir atmosfer içinde olursa, sınıfta istenilen ortam sağlanır.

Öğretmen, sınıfta öğrencilere bilgi-beceri-tutum kazandırmanın yanında, onlara sevgi, saygı, mutluluk, hoşgörü, bağlılık, arkadaşlık, iyi geçinme, disiplin, düzen gibi kavramları da kazandırmalıdır.

Etkili öğretmenler, bu tür ilişkilerin farkındadırlar ve pozitif-olumlu ilişkiler kurmak ve bunu sürekli geliştirmek için çaba harcarlar.

Sınıf İçinde

- Öğretmen yol gösteren bir rehberdir.
- Öğretmen betimleyici bir dil kullanmalıdır.
- Öğrenciler mümkünse ismen tanınmalıdır.
- Öğrencinin kişisel düşünce ve çıkışlarına saygı duyulmalıdır.
- Problemler öğrencilerin tümü rahatsız edilmeden çözülmelidir.
- Öğrencilerle dostane ilişkiler kurulmalıdır.
- Öğrencilerin sınıf dışı davranışları beden dili ve sözel biçimde desteklenmelidir.
- Öğretmen sınıf içinde dolaşarak yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmelidir.

Öğretmenlere Tavsiyeler

- Öğrencinin psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimine destek olunmalıdır.
- Öğrencilere şahsiyet kazandırmak için onların yorumlarına değer verildiği gösterilmelidir.
- Öğretmenin sınıf içi yönetim becerisi geliştirilmelidir:
- Her öğrenciye eşit mesafede durulmalıdır.
- İlk sevgi gösterisini öğretmen göstermelidir.
- Okul içi ve okul dışında öğrencilerle diyaloglar kurulmalı
- Öğrenci dinlenmeli ve onlarla empati kurulmalı
- Derse girildiğinde en az dört öğrenciye ismen seslenip hal-hatır sorulması motivasyon için gereklidir.

- Sınıf içi ve dışı etkinliklerinde öğrencilere destek olunmalı
- Öğrencilerle birlikte sınıf kuralları belirlenirken öğrencinin sınırı ve özgürlük alanı da belletilmelidir.
- Demokratik bir sınıf tesisi için pano çalışması, gazete çıkarılması, sınıf gezisi düzenlenmesi, açık oturumlar ve paneller düzenlenmesi, sınıf içi serbest kürsü etkinliklerinin yapılması gereklidir.
- Öğretmen, aşırı kurallar koymamalı, öğrencileri başkalarıyla kıyaslamamalı ve eleştirilerinde insafli olmalı, alaycı tavır takınmamalıdır.
- Fiziksel cezadan ve yaralayıcı sözlerden uzak durulmalıdır.
- Her öğrenciye söz hakkı verilmelidir.
- Problemin büyüklüğüne göre idare ve aileyi devreye sokmalıdır.
- İlgi ve ihtiyaçlar doğru tespit edilip bireysel yeteneklere önem verilmelidir.
- Öğrencilere özgürlük içinde bir sorumluluk verilmelidir.
- Öğrencinin şahsı değil davranışı eleştirilmelidir.
- Her okul kendi şartlarına uygun davranış politikası üretmeli ve kurum kültürü tüm öğretmenlerin ortak aklından üretilerek uygulanmalıdır.
- Veliler davranışları konusunda eğitilmelidir.
- Derste sürekli disiplin nutukları atmak yerine disiplin davranışa dönüştürülmelidir.
- Öğrencinin toplumsal çevresi ve aile yapısı iyi bilinmelidir.

ÖĞRETMEN-VELİ İLİŞKİLERİ

Öğretmen ile veli, çocuğun eğitimi üzerinde iş birliği yapmalıdır. İşbirliği yapmanın öğretmen-veli ilişkilerinde her iki tarafa da bakan yönler vardır:

Öğretmene Bakan Yönü:

“Hoş geldiniz.” dedikten sonra kendinizi tanıtmınız.”

Veliyi siz çağırmışsanız, hemen çağırma nedenlerini sıralayınız. Eğer görüşme isteği veliden gelmişse, velinin görüşme isteğinin nedenlerini, veli konuşturularak öğrenmeli; endişe duyulan konular varsa bunların giderilmesine, veliye güven verilmesine dikkat edilmelidir.

Görüşme saatine titizlikle dikkat edilmeli, veli bekletilmemeli; görüşme zamanı da etkili bir şekilde değerlendirilmelidir.

Yapılan görüşmede konuşulan her konu not edilmelidir.

Her anne ve baba, çocuğunun başarılı, uyumlu ve olumlu olduğunu duymak ister. Bu nedenle öğrenci ile ilgili bilgi verirken, onun olumlu yönlerini belirterek konuşmaya başlanılmalıdır. Öğrencinin eksiklikleri söylenirken, hiçbir zaman onun kişiliği ve ailesinden almak zorunda olup da alamadıkları davranış şekilleri konu edilmemelidir. Eksiklik, günlük ödev yapımı, zamanı değerlendirme, arkadaşlarıyla uyumu vb. olmalıdır.

Öğretmen, öğrenci hakkındaki konuşmalarında kesin yargılı, şartlı ve olumsuz cümleler kullanılmamalıdır.

Öğrenci ile ilgili her tür bilgiyi aktarırken, bunların dokümanlara dayandırılması gerekir.

İçinden çıkamadığımız bir problem olursa velinin bu konuda rehberlik servisi ve idarecilerle konuşmasını tavsiye edebiliriz.

Veli ile yapmış olduğunuz görüşmenin başkalarına aktarılmamasına, diğer öğrenci ve velilerine duyurulmamasına azami ölçüde özen gösterilmelidir

Veli ile konuşurken velinin sosyal ve kültürel düzeyine uygun davranılmalıdır.

Yerine getirilemeyecek istekler gerekçeleriyle açıklanmalı ya da yöneticilerle görüşülmesi söylenmelidir.

Acil durumlar dışında öğrenci ile ilgili veliyle telefon görüşmesi yapılmamalı.

Zor öğrencilerin velilerine olumlu cümleler kullanılmalı; hataları vurgulanmamalıdır.

Öğrencilerin gelişmelerini gösteren raporlar hazırlanmalı, güçlü yönleri vurgulanmalıdır.

Zor bir görüşme olacaksa, rehber öğretmen ve okul müdüründen görüşmeye katılması istenebilir.

Veli görüşmesinden önce öğrenci ile görüşülmelidir;

Velinin öğrenciye saldırmamasına, öfke duymasına imkân verecek bilgi vermekten veya konuşma yapmaktan kaçınılmalıdır.

ÖĞRETMENLER ve ÖĞRENCİLER ARASINDA ETKİLİ İLETİŞİM

Güven:

Akademik olduğu kadar diğer sosyal, duyuşsal ve davranışsal sorunları olan öğrenciler, okul yönetimi ve öğretmenlerin bu sorunları çözmeye onlara yardımcı olabileceklerini ve sorunlarını onlarla kolaylıkla paylaşabileceklerini hissetmelidirler.

İşbirliği:

Okulda kendini güven içinde hisseden öğrenci; öğretmen, okul yönetimi ve arkadaşları ile işbirliği yapabilir.

Beceriler / Yeterlik:

Okulda, öğrencilerin akademik başarılarında, çalışan tüm personelin sahip oldukları nitelik ve beceriler etkilidir. Bunlar arasında:

- Nesnel kararlar verebilme,
- Kibarlık,
- Duyarlılık,
- Mizah,
- Empati,
- Zor şartlarda öğretebilme ...

becerilerini sayabiliriz.

Esneklik:

Sınıfta sürekli ve etkili bir eğitim-öğretim verebilmek için öğretim yöntemlerinde esneklik gereklidir.

OKULDA İNSAN İLİŞKİLERİNİN İLKELERİ

Okuldaki insan ilişkileri “ *eğitim işgörenlerinin ve öğrencilerin sırtını okşamak, onları rahatlığa kavuşturmak, onlarla sorunsuz yaşamak, onlara gereksiz ödün vermek, acımak, duygusal davranmak, gereksiz yardımlara koşmak*“ değildir.

İnsan ilişkilerinde aşağıda belirtilen hususlar hiç unutulmamalıdır.

İnsan Sevgisi: Okulda, etkili ve sürekli insan ilişkileri kurmanın yolu öğrencileri sevmekten geçer. Okullarda her öğrencide böyle bir gizilgücün bulunduğu; yetiştirildiğinde ve yönlendirildiğinde ve ortam hazırlandığında kendine özgü kültürel değerler üretebileceğine inanmak, insan ilişkilerinin özüdür. Bunu yaparken dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan biri de, öğrenciler ne olduğundan fazla yüceltilmeli ne de aşağılanmalıdır.

Empati ve Hoşgörü: Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle iletişimleri süresince eşduyum içinde olduklarında, ilişkilerini geliştirerek, sürekli kılarlar. Hoşgörü, müdür-öğretmen-öğrenci ve diğer personelin birbirlerinin kusurlarına katlanmaları ya da birbirlerinin kusurlarını görmezlikten gelmeleri değildir. Taraflar kusurlu anlarında birbirlerine saygı ve sevgi sınırı çerçevesinde kusurlu olduklarını söyleyebilmeli, kusurlarını kabul edebilmeli ve bundan dolayı üzgün olduklarını belirterek özür dilemeyi bilmelidir.

İlgilenme: Öğretmenler destekçi bir öğrenme ortamı oluşturarak, kullandıkları yöntemlerle öğrencilere değer vererek ve onları güdüleyerek, her öğrenciye aynı duyarlılıkta yaklaşmalıdır. Bunu sağlamanın yollarından biri, öğretmenlerin her öğrenciyi birey olarak kabul edip onları adları ile çağırma, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları, onların ilgilerini, güçlü ve zayıf yönlerini tanımaya çalışmalarıdır. Gerektiğinde öğrencilere bire bir kılavuzluk yapılmalıdır.

Dostluk: Öğretmen ve öğrenciler, birbirlerini iyi/kötü gibi değerlendirmelerinden dolayı dost ya da düşman gördüklerinde ilişkiler bozulur. Dostluk, insanların birbirleri ile senli-benli olmaları olmadığı gibi öğretmen ve öğrencilerin de senli-benli olmaları anlamına gelmemelidir.

“Biz” Olmak: Günlük yaşantımız da bile “her şeyi ben bilirim, benim dediklerim doğrudur” diyenler her zaman itici gelir ve yalnız kalırlar. Sınıfta öğretmenin, her şeyi öğrencilere bırakması ya da onlardan beklemesi de o kadar sakıncalıdır. Ama “biz” duygusu ile hareket edip her şeyi birlikte yapacağız, amaçlarımızı birlikte gerçekleştireceğiz yaklaşımı benimsendiğinde okulda bulunanları güç birliğine, eğitim ve öğretimin etkililiğini birlikte gerçekleştirmeye, böylece ilişkilerin geliştirilmesine götürür.

Güvenli Okul: Okullar öğrencilerin kendilerini güven içinde hissedebilecekleri yerler haline getirmelidir.

Şeffaflık: Bir okulda okul yönetimi ve öğretmenlerin, öğrencilerinden saklayacağı (kişiyeye özel olmadığı sürece) eğitim ve öğretim işleri neredeyse hiç yoktur. Öğrencileri ve velilerini ilgilendiren her konu zamanında ve doğru olarak onlarla paylaşılmalıdır.

Adalet: Öğrencilerin akademik başarıları tarafsız olarak, onların bilişsel duyuşsal ve devinsel güçleri de göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Öğretmen sınıfta herkese eşit söz hakkı vermeye çalışmalıdır Akademik başarının değerlendirilmesinde yalnızca sınavlar ölçüt alınmamalıdır.

Kendini Bilmek / Farkındalık: Öğretmen ve öğrenciler kendi güçlü ve zayıf yanlarını bilmeli, sorumluluklarını tam olarak yerine getirmeli ve verdikleri kararların arkasında durmalıdır.

Okulda İlişki Bozukluklarının Nedenleri

Okullarda etkili bir disiplin uygulaması takım çalışmasına, herkesin bu kurallara bağlılığına, benimsenen davranışların geliştirilmesine, kuralların oluşturulmasında herkesin (yönetici, öğretmen, öğrenci, veliler) katılımına bağlıdır. Öğrencilerin okulda uygulanan disiplin hakkındaki düşünceleri bize okuldaki insan ilişkilerinin düzeyi ve amacı hakkında bilgi verebilir.

Yeterli planlama, süreç ve güç okulun genel amaçlarına doğru yöneltilirse, herhangi bir okulda etkili bir disiplin sağlanabilir.

Bir okulda okul yönetimi, öğretmen, öğrenciler ve diğer personel arasında karşılıklı saygı ve güvene dayalı devam eden insan ilişkileri ve bir iletişim süreci, öğrencilerin gelişiminin ve akademik başarılarının güvencesidir.

PARÇALANMIŞ AİLE ÇOCUKLARINA REHBERLİK

Genel Durum

Babadan ayrı kalmış çocukların toplum içinde, sosyal hayatta, okulda, aile içinde, konjektürel olarak karşılaştığı / karşılaşabileceği problemler ve çözüm yolları.

Türkiye'den Türkmenistan'a değişik iş alanlarına işçi, muhasebeci, mühendis olarak çalışmaya gelen birçok kişi burada evlilik yapıp belirli bir süre aile hayatı yaşadıkdan sonra bazen işlerin bitmesinden, başka bir firmada iş bulamamadan Türkiye'ye dönüşler yapılmaktadır. Bu durumda bazı aileler parçalanmış olur. Anne ve çocuklar Türkiye'ye gitmeyi kabul etmezse, ya da baba götürmezse aileler parçalanmış oluyor.

Bu tür ailelerin çocukları eğitimlerini genellikle Aşkabat'ta T.C. Eğitim Müşavirliği kontrolünde açılmış olan Aşkabat Türk İlkokulu, Aşkabat Türk Ortaokulu ve Aşkabat Türk Anadolu Lisesi'nde sürdürmektedirler.

Bu öğrencilerin okul hayatı döneminde, aile içi iletişimde, toplum içinde, sosyal hayatta karşılaştığı sıkıntıları rehabilite etme adına her bir bireyi özelde inceleyip problemlerin tespitinin yapılması gerekiyor. Karşılaşılabilecekleri problemleri şöyle sıralayabiliriz:

Baba otoritesinin eksikliğinden kişilik problemleri, disiplin edilememe problemleri,

Baba modeli eksikliği, baba sevgisi eksikliği sendromları, babası olanlara tavır alma,

Sosyal uyum, sürekli yalnız kalmayı tercih etme, toplumda diyalog kuramama,

Aile içi iletişim sıkıntıları, dertlerini ailesinden hiç kimseye paylaşmama,

Yaşlıları arasında parçalanmış aile çocuğu olmanın vereceği ruhsal sıkıntılar,

Gelecek kaygısı, (Ben ne olacağım? Acaba iş bulabilir miyim?)

Ayrılmanın sebeplerine göre baba ya da anneye nefret duygusu içerisinde olma,

Düzenli bir aile yaşantısı olmayışı, model olacak büyüklerin olmayışından dolayı ahlaki olmayan ve kötü alışkanlıklar sıkıntısı,

Her iki ülke kültürüne nefret duyma, Kendisini herhangi bir ülkeye mensup olarak düşünememe,

Aileyi ayırma faktörü hangi ülkeye aitse genelde o ülkeye nefret, duyulur.

Baba geriye dönük nafaka, aylık bir harçlık göndermiyorsa yaşanabilecek maddi sıkıntılardan dolayı yaşanacak problemler,

Kız çocuksa babadan kaynaklı erkeklere nefret duyma, erkeklerden korkma.

Okul Öncesinde ve Okul Sürecinde Yapılması Gerekenler

- Öğrencinin okula gelmeden önceki döneme ait bazı tespitler yapılmalı.
- Ev hayatı öğrenilmeli
- Ailesi ile tanışılmalı (kültürel, ekonomik durum, sosyal, inanç değerleri)
- Varsa daha önce öğrenim gördüğü okullar ve o okullardaki durumu ile ilgili bilgiler edinme.
- İçinde yaşadığı çevre (arkadaş, komşu, akraba grubu profilleri)
- Beslenme şartları
- Geçirdiği ağır hastalıklar
- Sürekli (kronik) hastalığı veya engeli var mı?

- Yakın-uzak çevresindeki insanlara karşı ilgisi nasıl? Kime karşı duygusal bağı var?
- Başkalarına karşı güven - güvensizlik durumu.
- Başarı ve başarısızlık duygusu (hırs yada önemseme)
- Sınıf yada okul arkadaşlarına karşı davranışları.
- Derslerde, okul içi aktivitelerde paylaşımcı olabiliyor mu?
- Başarmakta güçlük çektiği hususlarda yardım istiyor mu?
- Ev ödevlerini yapmada titizlik gösteriyor mu?
- Özel yetenek ve becerilerde öne çıktığı bir alan var mı?
- Güzel sanatlara karşı ilgisi var mı? Hangisi?

Öğretmenlerin Bu Çocuklara Karşı Sorumluluğu

Öğrencinin başarısızlıklarına karşı sabırlı olmalı, sebeplerini araştırarak onu başarılı olmaya yönlendirmeli,

Öğrencilerle ölçülü ve mesafeli bir şekilde iletişim halinde olmalı. Samimiyetle -Vakar-Ciddiyet dengesi iyi sağlanmalı,

Öğrencileri utandırıp mahcup edecek davranışlardan sakınmalı, özellikle arkadaşlarının içinde azarlamamalı, lakap takıp onu küçük düşürmemeli,

Öğrencinin özel hayatına ilişkin bilgi amaçlı sorularını öğrenciye sınıf ortamında değil bireysel sormalı,

Çocukları eleştirirken acımasız olmadan, olumlu yönleriyle başlayıp arada verilmek istenen mesaj verildikten sonra olumlu bir yanıyla bitirmeli,

Not veya sınıfta bırakmakla tehdit etmemeli,

Öğrenciye kin tutmamalı, şefkatle yaklaşmalı, sevgisini esirgememelidir.

Öğrenciler arasında ilgi grupları oluştururken gözde öğrencilerle ilgileniyor imajı vermemeli, herkese eşit şekilde ilgi gösterdiğini hissettirmeli,

Öğrencilerin bireysel hatalarına kişisel olarak ceza uygulamamalı, orantısız şiddet uygulanmamalı, orantısız ceza verilmemeli. Kurumsal olarak ceza verilecekse çocuğun yanında olup cezayı indirmeye çalıştığını gösterebilmelidir.

En küçük başarıları, olumlu davranışları değerlendirip ödüllendirme yoluyla teşvik edilmeli.

Disiplinsizliklerden hemen şikâyetçi olup cezalandırmaya gitmemeli, özür dilemeye fırsat verilmeli ve kindar olmamalı.

Öğretmen idarenin kararlarını beğenmese de öğrencilerle idareyi çekiştirmemeli.

Sınıfta disiplini bozan davranışlara hemen tepkide bulunmamalı, bazen şakaya dönüştürerek öğrencilerin ilgileri tekrar derse toplanabilir.

Okul içi veya dışı sizi aşmayan disiplinlik olayları idareye veya başkalarına havale etmemeli. Öğrenci ile öğretmen arasında çözüme kavuşturmaya bakmalı.

Öğrencileri sürekli suçlama yoluyla çözüm aramamalıyız "Sen hep konuşursun zaten" "Senden başka ne beklenirdi ki zaten" gibi

Yaptırmak istediğimiz işleri, ders ile ilgili isteklerimizi emir cümleleriyle istememe. Hemen otur yerine! Tahtayı sil! Defterini getir! Git idareden izin kâğıdı al! gibi.

Tehdit ederek iş yaptırmamalıyız.

Aile ziyareti yaparak veli diyalogunu sağlamalı. Yeri geldiğinde veliden destek alabilmeliyiz.